

GONÇAL CUTRINA, ARRELS I LLAVOR PERDURABLES

FLORENCI CRIVILLÉ i ESTRAGUÉS

"Sempre la mort em sembla prematura", diu en un vers un poeta amic. I el sobtat traspàs d'en Gonçal —no per temut, menys colpidor— em deixava, aquell matí primaverenc, confús i abaltit.

Malalt, sabedor que la Parca el sotjava, mirava el destí de cara superant-se en un intern i intens afany de ser i de fer. Fins al darrer dia ens encoratjà amb el seu consell lúcid i oportú, assenyat i confortant.

En el record afloren les vivències, que m'apropen al company i a l'home d'activitat vasta i animosa, bastida a voltes en silenci i compensada tan sols per la pròpia vocació.

* * *

Tot i que havia nascut a Anglès (la Selva) el 16 de gener de 1922, al cap de pocs mesos la família s'establí a Ripoll, on ell residiria ja sempre més. Abans de complir

Una sortida, als primers anys seixanta, amb membres de la secció infantil del CEP.

catorze anys començà a treballar en una pelleteria de la vila. Després del seu pas per una indústria d'aquest ram, a Vic, i d'iniciar els estudis -que restarien inacabats- de peritatge químic, retornava a la capital del Ripollès per entrar com a encarregat en una fàbrica tèxtil. L'any 1947 es casà amb Maria Carrera i el 1949 naixia el seu fill, Gonçal.

Entre el 1969 i el 1984 va ocupar un lloc administratiu a l'empresa metal·lúrgica Tallers Casals. A partir de la jubilació laboral emprendria, amb la tenacitat que li era característica, l'anàlisi a fons de temes que l'atreïen, a més de tenir cura de l'Arxiu Històric Municipal, participar en diferents comeses i desenvolupar responsabilitats d'interès comunitari.

Finava a l'Hospital de Campdevànol - a conseqüència d'una malaltia irreversible- el 4 d'abril de 1995, als 73 anys.

L'amic, el preceptor amatent

El coneixia, encara que el tenia ben poc tractat, per la meua pertinença, des de l'any 1960, com a soci dins la secció infantil del, llavors, Club Excursionista Pirenaic. Era l'època en què ell el presidia i l'evoco acompanyant-nos, amb d'altres membres de la junta, en algunes de les sortides que fèiem.

L'origen de la nostra relació, que prompte es convertiria en ferma amistat, venia de quan, cap a mitjans dels anys setanta coincidíem freqüentment a l'Arxiu Museu Folklòric on jo ja col·laborava, des del 1966, amb el també enyorat Eudald Graells. Em va captivar de seguida pel seu temperament afable, amb aquell sentit de l'humor ornat per tocs de fina ironia, que feia tan expressives i agradables les converses.

Aviat vaig comprovar que era un estudiós forjat de manera autodidacta i un veritable apassionat dels motius ripollesos. Posseïdor d'un talent natural i una retentiva fora del comú, era un autèntic goig de partir-hi o constatar com rememorava, amb exactitud prodigiosa, els in comptables indrets que havia petjat o contemplat en les seves excursions, que el duïen a amarar-se del terror. Cada mas, cada viarany, cada riera, cada paratge, cada coma, cada pujol, cada cim, el podia descriure amb precisió i autoritat.

L'any 1976, en morir Zenó Puig, Eudald Graells restà sol al capdavant de l'Arxiu Museu. El 1978 ens proposava a tots dos per formar part del patronat que el regia. Aquell mateix any cooperàvem, colze a colze, a l'èxit de l'organització de l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos que se celebrà pel maig a la vila. Des d'aleshores compartíem projectes i esperances, dificultats i desenganys. Plegats, vam secundar - a finals del 1990- el senyor Graells en el seu determini de posar en clar la pertinença del patrimoni museístic; ambdós en vam rebre conseqüències; posteriorment

—juntament amb Daniel Palomeras—, l'un i l'altre passàrem a integrar la representació de l'Ajuntament dins del, ara, Museu Etnogràfic de Ripoll, del qual ell va portar la tresoreria.

M'havia atorgat la confiança de revisar els seus originals, que volia comentar profundament i profusa abans de lliurar-los per a la difusió. Minucios, partia d'un esborrany a mà que mecanografiaria una volta esmenat i, a més, sol·licitava de veure proves tipogràfiques.

Guardo ben viva la memòria de parlades, raonaments i orientacions i el privilegi d'haver fet camí al costat d'una persona de mentalitat oberta, que estimà aquesta terra i els seus pobladors.

Home de pensament i d'acció

La inquietud que el movia i un innat do de gentes el menaren, de ben jove, a combinar el treball amb la dedicació a certes manifestacions culturals i cíviques. Així, a part d'haver estat a la junta del Club Excursionista Pirenaic —que més tard esdevindria Club Excursionista Ripoll—, del qual arribà a ser president, fou vice-president de l'Agrupació Ripollesa d'Iniciatives Culturals (ARIC) i del Centre d'Iniciatives i Turisme (CIT) des d'on, amb d'altres entusiastes, promogué l'elecció

Agost del 1954. Al refugi de la Renclusa, al massís de la Maladeta.

de pubilles a Ripoll i la Festa Nacional de la Llana i el Casament a Pagès. També va ser un temps membre de la Junta d'Obra del Monestir de Ripoll, presidí el Patronat de l'Hospital Municipal i, com apuntava més amunt, prengué part en la gestió del Patronat del Museu Etnogràfic.

Voldria fer referència explícita del seu pas al capdavant del nostre Centre d'Estudis: Després que l'entitat fos portada provisionalment durant uns anys, el 1984 es propiciava la constitució d'una junta directiva i el consegüent registre legal dels estatuts. Alguns dels fundadors del Centre plantejarem a en Gonçal d'acceptar aquella presidència de transició, tasca que acomplí per espai de quatre anys com un servei més a la cultura ripollesa.

El compromís cívic

Pel que fa a la projecció pública, l'exquisit tacte personal i un sòlid criteri que exercia amb subtil prudència eren les seves principals virtuts. De fet, havia estat lligat

1967. Des del CIT s'impulsà l'elecció de la pubilla de Ripoll.

a iniciatives de caràcter polític des que, quan tot just era un adolescent, milità una temporada a la delegació a la vila de les joventuts del PSUC.

L'any 1970 tenia assignada la tinència d'alcaldia del municipi de la Parròquia de Ripoll, que era on ell habitava aleshores. El governador civil de Girona li imposà -contra el seu voler- que fos alcalde, càrrec en el qual es mantingué fins al juny de 1975, data en què aquell municipi s'incorporava al de Ripoll.

Quan el dirigent local d'Unió Democràtica de Catalunya, Josep M. Anglada -bon amic seu, dissortadament traspassat- li proposà d'anar, com a independent, a les llistes de CiU en les primeres eleccions municipals després de la mort de Franco, en Gonçal ho va acceptar amb la il·lusió dels vells lluitadors per la democràcia. El consistori li va confiar la regidoria de Sanitat, Serveis Socials i Rodalies, durant la legislatura que abastaria del 1979 al 1983. Des d'aquests càrrecs procurà suavitzar algunes petites renitències que venien des de l'annexió de l'antic municipi de la Parròquia de Ripoll -que ell tan bé comprenia-, presidí el Patronat de l'Hospital Municipal, des d'on s'impulsaria definitivament la nova Residència Geriàtrica, i va aconseguir que es creés l'Arxiu Històric Municipal, del qual fou nomenat director-responsable. Alhora se li havia encomanat de posar les bases per a l'arxiu del Consell Comarcal del Ripollès. En aquestes funcions va esmerçar part de les hores, fins que la mort se l'endugué.

Un partit "de costellada" amb els companys.

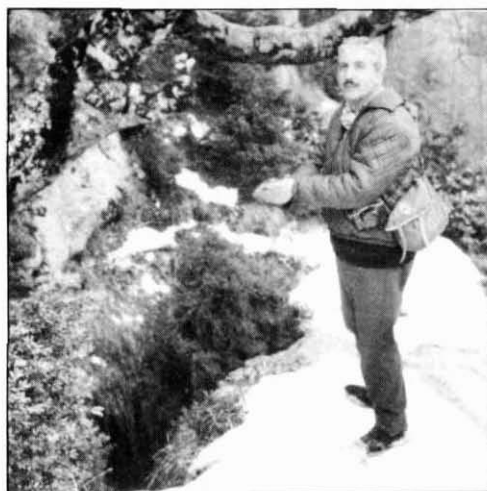

L'escriptor fecund

El seu tarannà d'observador atent i sagaç de la realitat quotidiana, unit a una excepcional capacitat per recollir i assimilar informació, sobretot des dels àmbits més propers, el portaren a col·laborar assíduament en diverses publicacions.

Llevat de comptats articles redactats en castellà, escrigué sempre en la llengua pròpia -fins i tot en els anys foscos-, amb un estil fluid i entenedor. Abordà una gran varietat temàtica, que anava des de la transcripció de notes històriques a la remembrança de llegendes, de la descripció del paisatge al retrat literari de personatges, de les notes folclòriques al reportatge, de les recensions i de la crònica, a la narració i la glossa o al recorregut geogràfic.

Destaquen els treballs que aportà als butlletins del Club Excursionista i a la revista "El Ripollès" o els inclosos en els opuscles dels aplecs de la sardana. A més d'escrits apareguts sense signatura als apartats "Racó del CEP", "Excursionismo", "CEP Ripoll" o "C.E.Pirenaico", havia utilitzat els pseudònims "Muntanyenc" i "El xic de Monegals"; en algunes ocasions figurava només amb el nom de pila, "Gonçal" -prou distintiu- o sota les simples inicials "G.C."

Febrer del 1966. A punt de baixar a l'avenç de Sant Hou.

Els llibres, pont de transmissió

Convençut que les contribucions dels estudiosos referides a les peculiaritats del seu entorn, ajudaven a generar la història col·lectiva del país, a partir del 1981 -amb l'aparició del recull *Llegendes i tradicions de les valls del Ter i del Freser*- encetava la redacció d'un seguit de monografies locals i comarcals, que s'anirien publicant a través de la impremta ripollesa dels Maideu. El 1984 sortia a la llum *Ripoll. Guia cartogràfica del municipi*, on un llibret amb textos seus acompanyava el mapa topogràfic preparat per Francesc Morera i Artur Masdéu. Vindria a continuació *Les arts tèxtils a Ripoll i a la comarca*, editat per fi el 1986 i que comportà anys de pacient aplegada de dades. Amb l'afegitó del subtítol *Assaig d'història*, suggeria que la compilació, tot i ser molt completa, no era pas exhaustiva, sinó punt d'arrencada per a alguna futura proposta d'aprofundiment.

L'any 1988, amb *Ripoll, entre dos rius*, fa un itinerari pels annals de la vila, que dóna pas al repertori de les vies urbanes i la successió de noms que han tingut al llarg del temps, per acabar complementant-ho amb detalls de força interès documental, centrats en la localitat.

Altra vegada s'immergí en l'estudi d'un tema concret, que el va dur a publicar -el 1993- *El Ripollès. Molins fariners*. Poble per poble, ressegueix tota la contrada per

18 de juliol del 1957. Al refugi "Lluís Estasén", a la Jaça dels Prats, al Pedraforca.

donar notícia d'aquesta antiga activitat, desenvolupada vora els corrents fluvials.

Amb el seu amic, l'editor Jordi Maideu i Palomeras -també malauradament desaparegut- planejaren de fer un llibre que recopilés la vida i els costums dels pastors del nostre Pirineu. Foren les seves darreres anotacions, que enllestí conscient que el mal el minvava de forma inexorable. La voluntat de la família Maideu és que el volum es presenti aviat, en una acurada estampació pròpia.

Resta inèdit un treball que estimava especialment i que versa sobre les cases de pagès de la comarca, amb profusió de fotografies, la immensa majoria de les quals són captades per ell mateix al peu de cada masia, sovint havent cobert un llarg trajecte per arribar-hi. Confiem que les institucions en propiciïn la difusió, en recordança i homenatge a l'excursionista i el corògraf que també fou en Gonçal.

La permanència de la seva obra ens ha d'estimular a la recerca d'un temps que no hem de perdre, en un solidari exercici de divulgació del caràcter i la història d'aquesta petita pàtria.

* * *

Agraïxo a la Sra. Maria Carrera i als Srs. Venanci Fàbrega (que e. p. d.), Baltasar Gimeno, Tomàs Navarro i Manel i Miquel Parés, la cessió de les fotografies.

Agost del 1959. Al cim del Mont Perdut (3.352 m).

